

Η ΠΑΛΗΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ

Ραδιοφωνική έμπομπή διά
τήν 27ην 'Ιουλίου 1971
ήμέραν ΚΥΡΙΑΚΗΝ
καί ὄραν 21.45 - 22.15

Τήν έμπομπήν παρουσιάζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ καί ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ. Τραγουδά ἡ ΚΑΒΕΙΩ Δ Ε Ν Α Ρ Δ Ο Υ.

121₃

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Αγαπητέ μου Γιάγιο, ένας από τούς πιο τακτικούς μας άκροατάς, ὁ κύριος Δημήτριος Λάσκαρης, παλαιός άθηναίος καί συντεξιοδχος τραπεζικός, μίς έρωτή μ'ένα γράμμα του άν είναι αλήθεια κάτι που είχε άκούσει από παλαιότερους του άθηναίους, ότι εκεί όπου είναι σήμερα τό γήπεδο τουσπέννις, άπέναντι στό Ζάππειο, ύπήρχε ένενήντα χρόνια πριν, μία δεξαμενή μέ θαλασσινό νερό για τά θερινά λουτρά τών άθηναίων.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ "Ε, πώς δέν είναι αλήθεια... καί νομίζω μάλιστα ότι κάποτε τό έχομε άναφέρει αυτό. "Άλλως τε έχομε καί κάποιο ντοκουμέντο της έποχής εκείνης, κάτι στίχους του Σουρή του 1884, προς τούς στύλους του Ναού του 'Ολυμπίου Διός. Συμφάει καλά ότι αρχίζουν έτσι οι σατυρικοί στίχοι του Σουρή :

Βαρεία έξαπλωμένος εις του Διός τούς στύλους,
σάν θεριακλής Σουλτάνος, τόν ναργιλέ ρουφώ
κοιτάζω πότε πότε καί τούς άνεμομούλους
καί μ'όσα γύρω βλέπω κι'έγώ, φιλοσοφώ,,

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στάσου Γιάγιο γιατί πέσαμε σε μία χαρακτηριστική λεπτομέρεια της έποχής. Πρόσεξες τί γράφει ὁ Σουρής στά 1884 ; Κοιτάζω πτε πότε καί τούς άνεμομούλους... Φαίνεται λοιπόν ότι οι περίφημοι άνεμόμυλοι της 'Αθήνας, ύπήρχαν ακόμη πρό ένενήντα έτών.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί νά σοῦ πῶ ἀγαπητέ μου Δημήτρη ; Μοῦ εἶναι ἀδύνατον νά φαντασθῶ τήν Ἀθήνα μέ ἀνεμομύλους. Σοβαρά ὑπῆρχαν ἀνεμόμυλοι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μποροῦσαν νά μὴν ὑπάρχουν ; Πῶς ἐπεισάθη ἔτρωγαν οἱ Ἀθηναῖοι φωμί ; Δεν ὑπῆρχαν τότε οἱ μηχανικοὶ ἀλευρόμυλοι τοῦ Περραιῶς καί τό σιτάρι τό ἔλεθαν σέ ἀνεμομύλους πού βρισκόντουσαν στή συνοικία Μέτς, στούς πρόποδες τοῦ λόφου τοῦ Ἀρδητοῦ. Γιά προχώρησε ὁμως παραπάνω στούς στίλους τοῦ Σουρῆ πρὸς τοὺς στύλους τοῦ Ὀλυμπίου Διός.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ὡ πόσοι δοξασμένοι ἐπέρασαν αἰῶνες ἀπό τοῦ Περιιλέου μέχρι τῆς ἐποχῆς μου ! Ὅρθές ἀκόμα στέκουν ἔμπρὸς μου οἱ κολῶνες ἀντὶ νά πέσουν ὅλες κατὰ τῆς κεφαλῆς μου. Στέκουν ὀρθές καί βλέπουν, ἐπάνω τὰ οὐράνια καί κάτω τοῦ κυρίου Δαμασκηνοῦ τὰ μπάνια !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά λοιπόν πού ἀναφέρονται ἀπὸ τὸν Σουρῆ, λουτρά κοντὰ στίς στήλες τοῦ ναοῦ τοῦ Διός. Συνεπῶς ἡ ὑπαρξίς τους ἐπιβεβαιώνεται. Ὅμως πρόσεξες κάτι Γιάννη ; Τὰ μπάνια τοῦ Δαμασκηνοῦ ἀναφέρονται λίγο εἰρωνικά. Τί σημαίνει αὐτό ; Ὅτι στὰ 1884, ὅταν φαίνεται δημοσιευμένο αὐτό τό ποίημα, τὰ περίφημα λουτρά τοῦ Δαμασκηνοῦ εἶχανε πάψει νά λειτουργοῦν. Ἡ ἐπιχείρησις εἶχε ἀποτύχει.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Αὐτὸς ὁ Δαμασκηνὸς ἦτανε καθηγητῆς νομίζω.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναί, καθηγητῆς φιλόλογος πού ὅταν πῆρε τήν σύνταξί του, θέλησε νά δημιουργήσῃ μιάν ἐπιχείρησι καί σιέθηκε, νά μεταφέρῃ θαλασσινό νερό στήν Ἀθήνα, νά φτιάξῃ μιὰ δεξαμενή ἀπέναντι στό Ζάππειο γιά νά δημιουργήσῃ θαλασσινά λουτρά γιά τοὺς Ἀθηναίους

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ἡ σιέφισ του ἦτανε καταπληκτικὴ καί πολύ σωστή. Για ποιὸν λόγο λοιπόν ν' ἀποτύχη ἡ ἐπιχείρησί του ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πιά πολλοὺς λόγους. Πρῶτα πρῶτα ὁ Δαμασκηνὸς, εἶχε δαπανήσει πολλὰ χρήματα γιά νά φτιάξῃ σωληνώσεις καί νά διοχετεύῃ θάλασσα ἀπὸ τό Παλαιὸ Φάληρο, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τίς Κιτιζιφιές.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Νομίζω, όπως έχουμε πει και άλλοτε, ότι ὄλη ἡ παραλία αὐτῆ λε-
γότανε Φάληρο... γενικά. Ὅταν ἔγινε ὁ σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν
Πειραιῶς, στὰ 1869, ἔδω κι' ἑνατὸν δύο χρόνια, ἐξωραΐσθημε ἀπὸ
τὴν Ἑταιρεία τοῦ Σιδηροδρόμου ἡ περιοχή κοντὰ στὴν Καστέλλα καὶ
ὠνομάσθημε : Νέον Φάληρον.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Ὅποτε, ὄλη ἡ ἕλλη παραλία μὲ τίς ἀμμουδιές της, ἔμεινε γνωστὴ
σάν Παλαιὸ Φάληρο. Ὅμως μεταξὺ τῶν δύο Φαλήρων, ἐκεῖ ὅπου σή-
μερα εἶναι ὁ Ἰππόδρομος καὶ τελειώνει ἡ λεωφόρος Συγγροῦ, ὑπῆρ-
χαν ἀρκετὰ δένδρα, *τ ζ ι τ ζ ι φ ι ε ς* καὶ ἡ θέσις ἐκεῖνη
ἐπῆρε τὸ ὄνομά τους σάν τοπωνύμιο. Ἄς ξαναγυρίσωμε ὁμως στὰ
λουτρό τοῦ Δαμασκηνοῦ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Τοῦ Δαμασκηνοῦ, ποῦ εἶχε τὴν ἔμπνευσι νὰ φτιάξῃ τὴν πρώτη πισί-
να στὴν Ἀθήνα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Ναί, ἀλλὰ ἕς μὴν τὴν λέμε *πισίνα* γιατί τότε δέν ὑπῆρχε
αὐτὴ ἡ λέξις. Ἄς τὴν ἀποκαλοῦμε ἀπλῶς δεξαμενὴ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Δέν σοῦ χαλάω τὸ χατῆρι. Δεξαμενὴ λοιπόν. Γιατί ν' ἀποτύχῃ μιά
τέτοια σπουδαία σκέψις καὶ χρήσιμη ἐπιχείρησις ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Σοῦ εἶπα, γιὰ πολλοὺς λόγους καὶ ὁ πρῶτος εἶναι ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι
πρὶν ἑνενηντα χρόνια, δέν εἶχανε συνηθίσει στὴν ἰδέα τοῦ λου-
τροῦ σὲ θάλασσα. Τρέφανε πάντα μ' δυσπιστίᾳ στὴν θάλασσα. Ὁ
δεύτερος λόγος εἶναι ὅτι γενικά οἱ Ἀθηναῖοι, δέν ἦτανε ἐξοικει-
ωμένοι στὴν ἰδέα τοῦ λουτροῦ καθαριότητος, ἀφοῦ νερό δέν ὑπῆρχε
στὴν Ἀθήνα. Τὰ περισσότερα σπίτια καὶ ὅταν λέω τὰ περισσότερα
ἐννοῶ : σχεδόν ὅλα ἐντὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, δέν εἶχανε κἀν
δωμάτιο λουτροῦ. Πλενόντουσαν οἱ κἀτοιμοὶ στοὺς περίφημους
ν ι π τ ἦ ρ ε ς, ποῦ τοὺς λέγανε τότε *λαβομάνα* καὶ αὐ-
τοὶ οἱ νιπτήρες βρυσκόντουσαν μέσα στὰ ὑπνοδωμάτια, μὲ μιά λε-
κάνη, μιά πανάτα καὶ ἕναν κουβῆ γιὰ νὰ ἀδειάζουν τὸ ἀνάθαρτο
νερό. Ἦτανε λοιπόν σχεδόν ἡπλοτοὶ οἱ παλαιοὶ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ
Δαμασκηνός ὅταν ἔκανε τὰ περίφημα λουτρά του, διωχέτευσε βέβαια

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι'ή ἐπιχείρησις τοῦ καθηγητοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐβούλιαξε ὅπως εἶπε ἐπιγραμματιωτάτα κι' ἕνας λαϊκὸς σατυρικὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὁ Πηγαδιώτης, πού εγραφε :

Ὁ κύριος Δαμασκηνός - κολυμβητῆς δέν ἦτανε δεινός
κι' ἐπνίγημε στά ἴδια του νερά - πού μάλιστα δέν ἦταν κα-
θαρά... Τὸν φουκαρῆ !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὅμως τὸ Παλαιὸ Θάλαρο, μέ τὸν σιδηρόδρομό του ἔρχισε νά παίρνη ἐξέλιξι. Δέν ἦτανε πιά ὁ μακρινὸς περίπατος γιὰ ἐλαχίστους ρομαντικοὺς Ἀθηναίους, μὰ ἐξελισσότανε σέ παραλία κοσμική, ἰδί-
ως - φαντάζομαι - ἀπὸ ὅσους κατοικοῦσαν στήν περιοχὴ Ἀκαδημίας Πανεπιστημίου, Σταδίου, Συντάγματος, πού δέν ἀποφάσιζαν νά πάνε στήν πλατεῖα Θεσείου νά πάρουν τὸν σιδηρόδρομο τοῦ Νέου Θαλή-
ρου, ἀφοῦ ὁ σταθμὸς τοῦ μικροῦ σιδηροδρόμου ἦτανε ἀπέναντι στήν Ἀκαδημία. Καί ὅπως ἦτανε φυσικὸ, τὸ Παλαιὸ Θάλαρο, ρομαντικὸς τόπος κατ' ἀρχήν, ἔρχισε νά βλέπη δόξες νυκτερινές μέ τοὺς Ἀθηναί-
ους πού μπαίνανε στίς βάρκες γιὰ νά κάνουν θαλασσινές καντάδες, βαρκαρολόλες δηλαδή πού οἱ συνθέτες τοῦ παλαιοῦ και-
ροῦ τίς ἀποκαλοῦσαν : λεμβωδίεσ. Κι' ἔχομε μιά τέτοια περίφημη λεμβωδία πού θά τὴν ἀνούσωμε τώρα ἀμέσως ἀπὸ τὴν φίλη-
μας τὴν Κλεῖω.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Στὴν βάρκα μέσα - ἀσπροντυμένη...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀγαπητέ μου Πιάγιο, μιά καί μπλέξαμε μέ τὴν θάλασσα, δέν θά ἦτανε ἔσκοπο νά συνεχίσωμε τίς ἀναμνήσεις μας μέ θέμα τὴν θά-
λασσα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πρῶτα πρῶτα γιὰ νά καθαρίσωμε τὴν θέσι μας, φαντάζομαι ὅτι ὁ εὐγενικὸς μας αὐτὸς ἀμφοατῆς ὁ κύριος Δημήτριος Λάσκιαρης πού ζητοῦσε πληροφορίες γιὰ τὰ λουτρά τοῦ Δαμασκηνοῦ, νά ἔμεινε ἐκανοποιημένος.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί νά μὴν ἔμεινε τί νά τοῦ κἀνωμε ; Αὐτὰ ξέρομε, αὐτὰ λέμε

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Όμως μιά και μιλάμε ειδικώς για τό Παλαιό Φάληρο, θυμάμαι κάποιο όνομα πού έχει μείνει από τά παλαιά παλαιά χρόνια του ρομαντικού Παλαιού Φαλήρου, σχεδόν έως τίς μέρες μας. Τό όνομα Εηροτάγαρος... Τί ήτανε αυτός ό Εηροτάγαρος ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Ένας παλαιός άθηναίος, πού άνοιξε πρώτος ένα ταβερνάκι στο Παλαιό Φάληρο. Τό όνομά του έμεινε γνωστό γιατί τό ταβερνάκι του, όνομαστό για τίς τηγανιτές του μαρίδες και τήν διαλεχτή του ρετσίνα, ήτανε επί δεκάδες έτων κέντρον των γλεντζέδων της παληής 'Αθήνας πού διέδεται μεταφορικά μέσα για να πάνε εκεί. Λέγοντας μεταφορικά μέσα, έννοώ άμάξια ή έλογα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Νομίζω ότι εκεί στο Εηροτάγαρο, κατέβαιναν οι παληές άθηναίες με τ'άμάξια τους ή τά έλογά τους για μπάνια.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Ναι. Ο Εηροτάγαρος είχε ένα μικρό καμαράκι για να γδύνωνται οι κυρίες. Τό μέρος εκεί ήτανε έρημο... Κανείς ένοχλητικός δέν περνούσε... κανένα βέβηλο μάτι δέν θα 'βλεπε τίς όμορφες άθηναίες πού διασχίζανε τά λίγα βήματα έως τήν άμμουδιά για να βουτήξουν στο νερό. Άλλως τε, μιά γυναίκα πού σεβότανε τον εαυτό της, επάμω από τό λουτριό της ένδυμα, έρριχνε κι'ένα μπουρνούζι πού τό έφηνε στην άμμουδιά, για να τό ξαναφορέση μετά τό μπάνιο της.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Έτσι κι'έν τύχαινε κανέναν περαστικό, δέν θα 'βλεπε παρά σιλουέττα τυλιγμένη σ'ένα μπουρνούζι, να περνά βιαστικά βιαστικά σαν μεσημεριάτικο φάντασμα. Τίς νύχτες όμως τί γινότανε στο Εηροτάγαρο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Τίς νύχτες κατεβαίνανε οι γλεντζέδες της 'Αθήνας να μεθύσουν με τήν έπιλεκτή ρετσίνα του μαγαζιού και να φάνε μαρίδες ή τους άφράτους κροκέδες του Εηροτάγαρου. Μάλιστα, μπορώ να σου πω, ότι σ'αυτό τό ταβερνάκι, έφαγε, ήπια και ήρθε στο κέφι κι'έννας έστεμένος της Εύρώπης.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Σοβαρά ; Έφαγε κανέναν ευρωπαίο βασιληά στο ταβερνάκι ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Ὁ Νικόλαος ὁ Β' ὁ τσάρος τῆς Ρωσίας. Τότε πού ἔφαγε στοῦ Ἐηροτάγαρου μαρίδες καί ρούφηξε ρετσίνα κι' ἐνθουσιάστηκε, δέν ἦτανε ἀκόμη τσάρος, μά διάδοχος τοῦ Ρωσικοῦ θρόνου, ὁ Τσάρεβιτς.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ** Καί πῶς βρέθηκε στήν Ἀθήνα ὁ Τσάρεβιτς καί ἔφαγε μάλιστα μαρίδες στοῦ Ἐηροτάγαρου ; Ἀπίστευτο μοῦ φαίνεται.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Καθόλου ἀπίστευτο. Αὐτό συνέβη στά 1889. Ὁ νεαρός Τσάρεβιτς ἦτανε τότε εἴκοσι ἐτῶν. Τόν ἔστειλε ὁ πατέρας του ὁ Τσάρος γιά ν' ἀντιπροσωπεύσῃ τήν ρωσική ἀβλή στους γάμους τοῦ τότε διαδόχου τῆς Ἑλλάδος Κωνσταντίνου μέ τήν Σοφία, στά 1889 εἴπαμε. Φυσικά σ' ἄλλους αὐτούς τούς ἐστεμένους ἡ Κυβέρνησις ἔδωσε ξεναγούς σάν ὑπασπιστάς. Στόν Τσάρεβιτς ἔπρεπε νά βρεθῇ ἀξιωματικός τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ πού νά ἤξερε ξένες γλώσσες καί εὑρέθηκε ὁ περίφημος Θεώργιος Μουρούζης, ὁ τρελλός καί θεοπάλαβος ἐκεῖνος ὑπίλαρχος πού μιλοῦσε περίφημα γαλλικά, ἀγγλικά καί ρωσικά.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ** Ἦξερε καί ρωσικά ὁ Μουρούζης ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Βεβαίως. Μήπως δέν ὑπηρέτησε ἀργότερα στόν Ρωσικό στρατό σάν συνταγματάρχης τοῦ ἱππικοῦ ; Ἀφοῦ ἔκανε καί ἀνδραγαθήματα στόν Ρωσο-Ἰαπωνικό πόλεμο.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ** Αὐτό πού μοῦ εἶπες φτάνει. Νεαρός εἰκοσάχρονος ὁ Τσάρεβιτς, νέος ὑπίλαρχος τότε καί ὁ Μουρούζης, μπλέξανε καί γλεντούσανε.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Ὁ Τσάρεβιτς μάλιστα εἶχε καί ἄλλον λόγο πού τό ἔρριχνε ἔξω. Στήν Ρωσία, στήν Πετρούπολι μάλιστα, ἀνέπτυσσαν μεγάλοι δρεῖ τότε, οἱ μηδενισταί, ἀναρχικοί πρόδρομοι τῶν κομμουνιστῶν καί τόν Τσάρεβιτς τόν ἐφύλαγαν πολύ. Ἔδω δμως, δέν φοβότανε τίποτε ὁ Τσάρεβιτς καί πήγαινε παντοῦ μαζί μέ τόν Μουρούζη, πού ἦτανε κι' αὐτός ἀπό σοῖ πριγκηπινοῦ.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τώρα κατάλαβα. "Εμπλεξε ο Τσάρεβιτς με τον Μουρούζη και θά τά
κάνανε γυαλιά καρφιά.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Λεπτομέρειες δέν έχομε. Τό μόνο πού έγινε γνωστό είναι ότι ο
ταβερνιάρης, ο περίφημος Σηροτάγαρος, τήν καρέκλα που είχε κα-
θήσει ο διάδοχος του Ρωσικού θρόνου, τήν φύλαγε σαν θησαυρό
και δέν τήν έδινε να καθήση άλλος, μήν του τήν σπάσουν... Δέν
νομίζεις όμως ότι πρέπει να θυμηθούμε και κανένα τραγούδι τής
έποχής εκείνης ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Θαλασσινό τραγούδι μιά και βρισκόμαστε στο Παλιό Φάληρο και
μās φυσά ο γλυκύτατος μπάτης του Σαρωνικού. Γι' αυτό προτείνω
να μās πη ή κλειώ τούς στίχους του Γεωργίου Ζαλουώστα πού ήτα
νε αξιωματικός του ελληνικού στρατού και ποιητής. Ευπνώ και
μου 'παν, έφυγε, ή κόρη π'άγαπούσα... και κατεβαίνω στον για-
λό, τήν θάλασσα παραναλώ, τήν πιροκυματούσα...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Ευπνώ και μου 'παν έφυγε
ή κόρη π'άγαπούσα
και κατεβαίνω στον γιαλό
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γι'άγιο μου άγαπητέ, εξακολουθούμε να βρισκόμαστε στο Φάληρο
κοντά στην άερογιαλιά. Μήπως τυχόν θυμάσαι τούς στίχους πού
έχει αφιερώσει ο σατυρικός Σουρης όταν τον είχε πιάσει ή λό-
ξα του ρομαντισμού ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ "Ε, πώς δέν θυμάμαι. "Αν πρόκειται να μου κάνης εξετάσεις,
μπορείς να μου δώσεις άριστα από τώρα. "Ακουσε λοιπόν :

Είς του Φαλήρου κάθομαι μονάχος τ'άερογιαλί
τήν άπιστη τήν θάλασσα, κοιτάζω περα περα
κι' άμέσως τό καπέλλο μου πετώ άπ'τό κεφάλι
για ν'αναπνεύσω, καθαρόν τής θάλασσας, άέρα.
Τό πέλαγος ! "Ω τί δροσιά ! Μόνον έδω ή σιδώνη
τά μάτια δέν στραβώνει.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο Γι'άγιο. Παρανάτω ;

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ

Ὁ ἥλιος κατακόκκινος στήν δύσι του κατέβη
καί τό φεγγάρι τρέχοντας, στούς οὐρανούς θωροῖ,
ἀργυρωμένη ἡ θάλασσα, ἐδῶ κι' ἐκεῖ σαλεύει
καί μοιάζει ἀπό τό σάλεμα, σάν φίδι ἀργυρό.
Δέν ξέρω ἡ παραβολή αὐτή πῶς σάν ἐφάνη,
ἀλλά κι' ἂν δέν σᾶς ἄρεσε, γιά μέ τό ἴδιο κάνει.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Εἶδες λοιπόν τί κάνει ἡ θάλασσα Γιάγιο ; Ἀπόμῃ κι' ἔναν σα-
τυρινοῦ ποιητή, ὅπως τόν Σουρῆ, τόν μεταβάλλει σέ ρομαντι-
κό καί ὄνειροπόλο. Τά ποιήματα καί τά τραγούδια πού ἔχουν
γραφεῖ γιά τήν θάλασσα καί τ' ἀπρογιάλια εἶναι ἔπειρα καί
ἀπέραντα ὅπως καί ἡ θάλασσα πού τά ἐμπνέει.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ

Κι' ὅχι μονάχα στήν Ἑλλάδα μά σ' ὅλον τόν κόσμο. Ἀρκεῖ νά σοῦ
θυμῆσω ὅτι μιᾶ ἀπό τίς μεγαλύτερες παγκόσμιες ἐπιτυχίες, εἶ-
ναι ἕνα γαλλικό τραγούδι : Σὺρ λέ μπόρ ντέ λά Ριβιερὰ...
ἕνα λικνιστικό τραγούδι πού ἐκθειάζει τήν περίφημη Γαλλική
Ριβιέρη, τήν Κυανή Ἀκτὴ μέ ἄλλα λόγια. Εἶναι ἀρκετά παλαιό
τραγούδι καί ἀξίζει νά τό θυμηθοῦν μερικῆς ἡλιμιωμένες μας
ἀπροάτριες καί νά συκινηθοῦν.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου)

Πέρα - στήν Ριβιέρη
μιᾶ βραδυά μαγεθτική
ὅταν γέρνει ἡ μέρα
γίνεται κι' ἡ αἶθρα πιό μεθυστική.
Τ' ἄστρα λαμπυρίζουν
καί ὁ μπάτης πού φυσᾷ
ὄλα μᾶς θυμίζουν
νειᾶτα ὄμορφα, χρυσᾷ...

Τά γλυκὰ λόγια καί τά φιλιὰ - πού 'χει ἀκούσει ἡ ἀπρογιαλιά...

Τῆς Ριβιέρας ἡ ἀμμουδιά - πῶς θερμαίνει ξανά τήν καρδιά
καί τά ὄνειρα τά παληὰ - ζωντανεύει μέσ' τήν σιγαλιά
κάθε ἄστρο ἐκεῖ ψηλά - μυστικά, στήν ψυχή, μᾶς μιᾷ
μέ χαρές - τρυφερές, μέ παλμό - πιό θερμό
πού ζητᾷ μιᾶ φωλιά - γιά φιλιὰ...

Φιλιὰ - φιλιὰ - σέ μιάν ἀπρογιαλιά !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί γιά νά συνεχίσωμε. ἀγαπητέ μου. Γιάγω γιά τά Φάληρα, δέν πέρασε πολὺς καιρὸς πού τά δυὸ Φάληρα, τὸ Νέο καί τὸ Παλαιό, χωριστήσανε ἀπὸ ἀπόφωσ κοσμικῆς κινήσεως καί παραθεριστῶν. Ἡ καλὴ κοινωνία, οἱ κομποὶ ἀθηναῖοι καί οἱ ὄμορφες καί πλούσιες ἀθηναῖες, διαλέξανε ἀμέσως τὸ Νέο Φάληρο γιά τόπο θερινῆς ἐξορμῆσεως καί συγκεντρώσεως...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί ἐπιδείξεως, φαντάζομαι, τουαλεττῶν καί πάσης μόδας...

Ἡ ἔταιρεία τοῦ σιδηροδρόμου, εἶχε κτίσει καί θέατρο, μικρὸ ἀλλὰ κομψότατο, ὅπου κατεβαίνανε ξένοι θίασοι νά δώσουν ἑβδ. παραστάσεις, κυρίως ὀπερέττες καί ὄπερες. "Ἔτσι δέν εἶναι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἔτσι ἀκριβῶς. Ἀλλὰ ἡ μεγάλη ἀτραξιὸν τοῦ Νέου Φαλήρου, ἦτανε ἡ στρατιωτικὴ μπάντα πού ἔπαιζε τρεῖς φορές τὴν ἐβδομάδα σ' ἓνα περίπτερο κοντὰ στὴν θάλασσα, ἀπέναντι στοῦ Μεγάλου ξενοδοχείου τοῦ σταθμοῦ μὲ ἀρχιμουσικοὺς πότε τὸν Σπύρο Καίσαρη, πότε τὸν Μανώλη Καλοροίρη καί πότε τὸν Στέφανο Βαλτετσιώτη

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μήπως θυμῆσαι τί παίζανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πῶς ὄχι ; Κυρίως ἀποσπάσματα ἀπὸ ξένες ὀπερέττες, βιεννέζικες κατὰ κανόνα, ἔβδ. τοῦ Λέχαρ, Πριγκιπίσσα Τζάρντας, Ἐθθυμη Χήρα, Κόμητα Λουξεμβούργου μὰ παίζανε καί κλασσικὲς γαλλικὲς ὀπερέττες, Μαρ'ζέλ Νιτούς, Λά φρίγ ντέ Μαντάμ Ἀνγινὸ, Μπέλλ Ἐλέν, Μουσιμεταίρ ἢ Κουβάν καί ἄλλες. Ἐπίσης παίζανε πολὺ συχνά καί τὴν μοναδικὴ ἐγγλέζικη ὀπερέττα τὴν Γιεῖσσα πού ἄρεσε ἰδιαίτερα στοὺς Ἀθηναίους.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μιά λεπτομέρεια : ἔχανε πρόγραμμα προαπορισμένο ἢ ὅ τι ἤθελε ὁ μαέστρος ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πρόγραμμα πού ἦτανε κολλημένο σ' ἓνα σανιδάκι σέ μιὰ κολλῶνα τοῦ περιπτέρου. Καί περνούσανε οἱ κομφές ἀθηναῖες καί διαβάζανε τί θά ἐπαιζε ἡ μπάντα καί ὅσοτερά κανανε τίς μουσοτραφεῖς καί λέγανε στίς συντροφίς τους : Νά, αὐτό εἶναι ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν ἔβδ... Αὐτό εἶναι Μαντάμ Ἀνγινὸ... καί τὰ λοιπά...

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Πάλι καλά πού θυμόντουσαν τήν σειρά καί δέν μπερδεύανε τίς δπερέττες.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Κάποτε συνέβη καί κάτι τέτοιο, όπως μου έχει διηγηθεί ὁ μακιστὴς ὁ Μανώλης Καλομοίρης. Δυὸ γνωστότατες Ἀθηναῖες, διαφωνήσανε στό τί ἀπειλάζε ἡ μιά τὰ ἄλλα. Ἡ μίᾳ ἔλεγε ὅτι ἦτανε πότ πουρρί ἀπό Εὐθυμη Χήρα, ἡ ἄλλη ἀποσπάρματα ἀπό Ριγολέττο...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Φαντάσου τί μουσική καταλαβαίνανε καί οἱ δύο. Τί ἀπέγινε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Νά μὴ στά πολυλογῶ, βάλανε στοίχημα οἱ δυὸ Ἀθηναῖες, τὰ παγωτὴς συντροφιάς πού εἶχαν καταναλώσει. Καί ὅταν ἔγινε διάλειμμα σηκωθήκανε καί πήγανε στόν μαέστρο. Τοῦ εἶπανε τήν διαφορά τους καί ὁ Καλομοίρης ἀποκρίθηκε : Χάσαμε καί οἱ τρεῖς μας...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Γιατί καί οἱ τρεῖς ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Καί ὁ Καλομοίρης τοὺς ἐξήγησε. Δέν ἦτανε οὔτε Ριγολέττος, οὔτε Εὐθυμη Χήρα. Ὅμως ἔχασα κι' ἐγώ, γιατί ἐνῶ ἔπρεπε νά παίξω Νιτούς, ὁ στρατιῶτης πού φέρνει τίς μουσικὲς ἀπὸ τήν Ἀθήνα μου ἔφερε κατὰ λάθος Μασιώτ τοῦ Ἀντράν...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Πολύ νόστιμο, ἂν εἶναι ἀληθινό.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Ὁ Καλομοίρης τό διηγεῖτο καί ἀπ' αὐτόν τό ἄκουσα κι' ἐγώ. Ἀντιθέτως ὅμως πρὸς τήν κοσμικότητα τοῦ Νέου Φαλήρου, τό Παλαιὸ Φάληρο συνεκέντρωνε τοὺς ρομαντικούς περιπατητὰς καί πολὺ πολλὰ παιδιὰ...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Παιδιὰ, γιατί ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Στό Παλαιὸ Φάληρο ὑπῆρχε ὁ Ζωολογικὸς Κήπος μ' ἓνα σωρὸ θηρία γιὰ τὰ ὅποια ὅμως θὰ μιλήσωμε στήν προσεχῆ μας συνάντησι. Γιὰ γίνο, γιατί τώρα μόλις μᾶς παίρνει ἡ ὥρα γιὰ ἓνα ἀκόμη τραγοῦδι.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Πάλι θαλασσινό ὅμως. Καί σκέφτημα νά ποῦμε τήν περίφημη Θάλασα Λεβεντοπνίχτρα...
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου)** Θάλασσα λεβεντοπνίχτρα
θάλασσα φαρμακερή
σύ πού κάνεις τό νησί μας
πάντα μαύρα νά φορῆ... Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Γιὰ γίνο μου ἀγαπητέ, στόπ ! Ἡ ὥρα μας πέρασε ... καί τὰ λοιπά...